Syöpäjärjestöt

Syöpäjärjestöt
Lausunto valtiovarainvaliokunnan verojaostolle

Hallituksen esitys laiksi virvoitusjuomaverosta annetun lain muuttamisesta

Syöpäjärjestöt kiittää mahdollisuudesta kertoa verojaostolle näkemyksiään virvoitusjuomaveroa koskevasta hallituksen esityksestä. Valmisteverot, kuten virvoitusjuomavero, ovat tärkeä keino ohjata ihmisten kulutustottumuksia ja ovat siten keskeinen elementti ihmisten elintapoihin vaikuttamisessa. Näin ollen niiden rooli syövän ehkäisyssä on myös tärkeä.

Hallituksen esitys virvoitusjuomaveron muuttamiseksi sisältää terveyden kannalta hyviä elementtejä mutta on puutteellinen. Esityksen vaikutukset ihmisten kulutuskäyttäytymiseen jäävät todennäköisesti melko vähäisiksi. Esitystä kannattaisi muuttaa, jotta sen ohjausvaikutus olisi suurempi.

Mielestämme esitystä parantaisi, jos:

- Sokerittomille juomille olisi oma nollaveroluokkansa, jolloin ne olisivat selvästi edullisempia kuin sokeria sisältävät juomat.
- Veroportaita olisi vähemmän kuin kuusi, esimerkiksi kolme, ja vero nousisi jyrkemmin portaalta toiselle siirryttäessä. Tällöin kuluttajalle olisi vahvempi kannustin valita terveellisempi vaihtoehto.
- Koko veroasteikkoa kiristettäisiin niin, että sokeristen juomien vero nousisi nykyisestä. Tämä ohjaisi kulutuskäyttäytymistä vähäsokerisempiin ja terveellisempiin juomiin ja voisi toisaalta tuoda lisää verotuottoa valtiolle.
- Kiinteät juoma-ainekset olisivat edelleen veron piirissä. Ei ole terveyden kannalta perustetta poistaa esimerkiksi kaakaojauheiden verotusta.

Kansanterveyden kannalta on välttämätöntä ohjata ihmisten kulutuskäyttäytymistä terveellisempään suuntaan. Ylipaino, riittämätön kasvisten ja vihannesten syönti sekä liiallinen suolan ja kovan rasvan saanti ovat merkittävä syy yleistyvien kansansairauksien taustalla ja näin uhkaavat terveydenhuollon kantokykyä.

Ylipaino aiheuttaa ainakin yhdeksää eri syöpää, kuten rinta-, haima-, eturauhas- ja suolistosyöpiä. Lisäksi riittämätön kasvisten ja vihannesten saanti myös irrallaan ylipainosta lisää syövän riskiä. Britannian vuoden 2010 syöpätapauksista arvioitiin, että noin viisi prosenttia (miehillä 6,1 % ja naisilla 3,4 %) johtui riittämättömästä kasvisten ja vihannesten syömisestä. Ylipaino lisää syövän riskiä myös sitä kautta, että se aiheuttaa mm. kakkostyypin diabetesta, joka itsessään lisää useiden syöpien riskiä.

SYÖPÄJÄRJESTÖT • CANCERORGANISATIONERNA
Suomen Syöpäyhdistys / Cancerföreningen i Finland • Syöpäsäätiö / Cancerstiftelsen
Unioninkatu 22, 00130 Helsinki • Unionsgatan 22, 00130 Helsingfors
Puhelin • Tel. 09 135 331

Syöpäjärjestöt

Ylipaino lisää myös syöpään sairastuneiden kuolleisuutta suhteessa normaalipainoisiin potilaisiin. Suolistosyövän kohdalla on näyttöä myös siitä, että ylipaino lisää syövän uusimisen riskiä.

Ylipainon ja ravitsemuksen yhteys syöpäriskiin ja suomalaiseen syöpätaakkaan on vahva. Väestön ikääntyminen tulee lähivuosina merkittävästi lisäämään syöpätapauksia Suomessa. Kun nyt vuosittain noin 35 000 suomalaista sairastuu syöpään, vuonna 2035 luku on jo 45 000. Kuitenkaan jatkuvasti lisääntyvät syöpämäärät eivät ole välttämättömyys. Väestötasolla noin 40 % syövistä olisi ehkäistävissä elintapamuutoksilla. Keskeisimmät elintavat liittyvät tupakka- ja nikotiinituotteisiin, alkoholiin, ravitsemukseen ja ylipainoon sekä liikkumattomuuteen.

Nykyisessä elinympäristössä ihmisten on vaikea elää terveytensä kannalta järkevästi. Energiatiheää ruokaa on jatkuvasti helposti saatavilla, epäterveellinen ruoka on usein terveellistä halvempaa ja arkeen on vaikea yhdistää riittävää fyysistä aktiivisuutta. Ympäristö on muovautunut epäterveellistä ravitsemusta ja vähäistä liikkumista edistäväksi. Terveellisten elintapojen edistäminen ei olekaan vain yksilön vastuulla vaan kuuluu myös yhteiskunnalle.

Terveellisistä elintavoista tulee tehdä ihmisille helppoja, edullisia ja houkuttelevia. Tähän tarvitaan laaja-alaisia toimia eri politiikan sektoreilla. Yksi keskeinen elementti on veropolitiikka. Suomen tulee ottaa käyttöön laaja-alainen terveysperusteinen vero, jolla verotetaan sokeria, suolaa ja kovaa rasvaa. Sen tulee kattaa kaikki elintarvikkeet. Veron tavoitteena tulee tehdä epäterveellisistä elintarvikkeista kalliimpia ja terveellisistä halvempia kuin nykyään.

Maista, joissa terveysperusteista verotusta on käytössä, tiedämme, että se vaikuttaa ihmisten kulutuskäyttäytymiseen. Tämä tiedetään myös alkoholi- ja tupakkaverotuksesta: hinta on keskeinen tapa vaikuttaa kulutukseen. Lisäksi terveysperusteinen vero vaikuttaisi elintarvikkeiden tuottajiin ja kannustaisi valmistamaan terveellisempiä tuotteita, jotka olisivat matalamman veron piirissä.

Kannustamme muuttamaan esitettyä virvoitusjuomaverolakia vahvemmin terveyttä edistävään suuntaan. Lisäksi esitämme, että valiokunta sisällyttäisi mietintöönsä seuraavan ponnen:

> Valiokunta edellyttää, että terveysperusteisen valmisteveron valmistelua jatketaan viipymättä ja perustetaan asiaa selvittävä laaja-alainen työryhmä.

Helsingissä 11.1.2023

Juha Pekka Turunen
pääsihteeri
Syöpäjärjestöt

Syöpäjärjestöt

Lisätiedot:

Marika Skyttä, terveysosaston johtaja, marika.skytta@cancer.fi, 044 298 2606
Sini Terävä, yhteiskuntasuhdepäällikkö, sini.terava@cancer.fi, 050 513 5083

Syövän ja ylipainon yhteydestä on tehty vuonna 2015 laaja tutkimuskatsaus, josta löytyy lisätietoa lausunnossa käsitellyistä asioista: Anderson et al., European Code against Cancer 4th Edition: Obesity, body fatness and cancer